

DK

—
Dünya
Edebiyat
Roman
—

Bernhard Schlink

—
Çeviren:
İlknur
Özdemir
—

Bernhard Schlink, 1944'te Almanya'nın Bielefeld kentinde doğdu. Hukuk eğitimi gördü, yargıç ve öğretim üyesi olarak çalıştı. Yazarlık kariyerine polisiye romanlarla başlayan Schlink'in dünya çapında tanınması, *Okuyucu* (1995) adlı romanıyla oldu. Almanya'da ve birçok ülkede çoksatanlar listesine girmeyi başaran ve pek çok önemli edebiyat ödülüne layık görülen roman, 2008'de Stephen Daldry tarafından aynı adla sinemaya uyarlandı. Schlink'in *Merdivendeki Kadın*, *Yaz Yalanları*, *Hafta Sonu*, *Eve Dönüş* ve *Aşk Kaçışları* isimli kitapları da Doğan kitap tarafından yayımlandı.

Olga

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Aşk Kaçışları
Eve Dönüş
Hafta Sonu
Yaz Yalanları
Merdivendeki Kadın

OLGA

Orijinal adı: Olga

© 2018, by Diogenes Verlag AG, Zurich

Yazan: Bernhard Schlink

Almanca aslından çeviren: Ilknur Özdemir

Yayına hazırlayan: Handan Akdemir

Türkçe yayın hakları: © Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.ř.

1. baskı / Ocak 2022 / ISBN 978-625-8036-76-3

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Geray Gençer

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. Tic. A.ř.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 446 05 99

Sertifika no: 52729

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.ř.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Olga

Bernhard Schlink

Çeviren: İlknur Özdemir

Birinci Bölüm

1

“Hiç zahmet vermez, en sevdiği şey öylece durup bakmak.”

Annenin kızını bıraktığı komşu kadın önce buna inanmak istemedi. Ama doğruydu. Bir yaşındaki kız mutfakta durdu, her şeye tek tek baktı; masayla dört sandalyesine, büfeye, tavalarıyla ve kepeçleriyle ocağa, eviyeye, üst tarafındaki aynasıyla birlikte lavaboya, pencereye, perdelere, en sonunda da tavandan sarkan lambaya. Sonra birkaç adım atıp yatak odasına açılan kapıda durdu ve orada da her şeye baktı; yatağa, komodine, dolaba, şifonyere, pencereye ve perdelere, sonunda yine lambaya. Komşunun evinde de odalar aynı şekilde bölünmüştü, döşenmesi de pek farklı olmamasına rağmen ilgiyle bakıyordu. Komşu kadın, o küçük, sessiz kızın iki odalı evde görülecek ne varsa artık hepsini –tuvalet merdiven sahanlığında– gördüğünü düşününce pencerenin önündeki bir sandalyeye oturttu onu.

Mahalle yoksuldu, yüksek binaların her birinin arkasında küçük bir avlu ve bir bina daha bulunuyordu. Dar sokağı, çok sayıdaki evlerden çıkan çok sayıdaki insanlar, patates, sebze ve meyve satılan at arabaları, bellerine takılı seyyar tablalarda ıvr zıvır, sigara ve kibrit satan kadınlar ve erkekler, gazete satan oğlanlar, kendilerini satan kadınlar doldurmuştu. Köşebaşlarında duran erkekler bir fırsat kolluyorlardı, herhangi bir fırsat. On dakikada bir, iki at bir vagonu

rayların üzerinden geçiriyordu, her seferinde küçük kız ellerini çırpıyordu.

Daha büyüdüğünde bile kız ayakta durup her şeyi seyretmek isterdi. Yürümekte zorlandığı için değil, adımları çevik ve kararlıydı. Çevresinde olup biteni seyretmek ve anlamak istiyordu. Annesiyle babası birbirleriyle de onunla da pek konuşmazlardı. Kızın sözcükler ve kavramları öğrenmesi komşu kadın sayesindeydi. O kadın konuşmayı seviyor, çok da konuşuyordu, düşmüş ve ondan sonra çalışmamıştı, sık sık kızın annesinin yerini o alıyordu. Kızla birlikte evden çıktığında çok yavaş yürüyebiliyordu, sürekli durup dinlenmesi gerekiyordu. Ne var ki etrafta görülecek ne varsa hepsi hakkında konuşuyor, açıklamalar yapıyor, değerlendiriyor, öğretiyordu, kız da dinlemeye doymuyordu, bu yüzden öyle yavaş yürümeleri ve sık sık durmaları hoşuna gidiyordu.

Komşu kadın, kızın öteki çocuklarla daha çok oynaması gerektiğini düşündü. Ancak o karanlık avlularda ve binaların koridorlarında şiddet vardı, sözünü geçirmek isteyenin mücadele etmesi gerekiyordu, mücadele etmeyen de tartaklanıyordu. Çocukların oyunları, eğlenceden çok var olma savaşına bir hazırlık gibiydi. Kız, korkak da değildi güçsüz de. Sadece o oyunlardan hoşlanmıyordu.

Daha okula gitmeden okumayı ve yazmayı öğrendi. Okulda canı sıkılmasın diye komşu kadın ilk başta ona bunları öğretmek istememişti. Ancak sonra yine de öğretti, kız da onun evinde ne bulursa okudu; *Grimm Masalları*'nı, Hoffmann'ın *150 Eğitici Masal*'ını, *Wunderhold Bebeğinin Yazgıları*'nı ve *Struwwelpeter*'i. Ayakta durarak, büfeye ya da pencerenin pervazına yaslanarak uzun uzun okudu.

Okumayı ve yazmayı önceden öğrenmese bile okulda canı sıkılırdı kızın. Öğretmen kırk öğrenci kızın kafalarına sözcükleri teker teker sokuyordu, onları tekrar tekrar söylemek, tekrar tekrar yazmak çok sıkıcı oluyordu. Ancak kız, alışve-

riş yaparken satıcıyı kontrol edebilmek için büyük bir hevesle hesap yapmayı öğrendi, şarkı söylemeyi de seviyordu, yurttaşlık bilgisi dersinde öğretmen sınıfa geziler yaptırıyordu, kız da Breslau'yu tanıdı, hem kenti hem de çevresini.

2

Kendisinin yoksulluk içinde büyüdüğünü öğrendi. Sarı kumtaşından çıkıntılar ve duvar ayakları olan, kırmızı tuğladan yeni okul binasının mahalledeki bütün binalardan daha güzel olması, öteki binaların eski püskü olduğu anlamına gelmiyordu. Okul okuldu. Ne var ki kız, geniş bulvarlardaki görkemli apartmanları, bahçeli villaları, heybetli kamu binalarını, geniş meydanları ve parkları görünce, nehir kıyısında ve köprülerin üzerinde daha özgürce soluk alınca, kendi mahallesinde yoksulların yaşadığını, kendisinin de onlardan biri olduğunu anladı.

Babası liman işçisiydi, limanda iş olmadığı evde oturuyordu. Annesi ise çamaşırcıydı, zenginlerin çamaşırlarını alıyor, bir bohçaya koyup başının üzerinde eve taşıyor, yıkayıp ütüleyip bir çarşafa sarıyor, yine başının üzerinde taşıyarak geri götürüyordu. Sabahtan akşama kadar çalışıyordu, ama çalışmasının karşılığında cebine pek fazla para girmiyordu.

Babası kömür boşaltırken günlerce uyuyamadığı ve giysilerini sırtından çıkaramadığı için hastalandı. Baş ağrısı, baş dönmesi, ateş – annesi bir bez ıslatıp onun alnını ve baldırlarını serinletiyordu. Hastanın karnındaki ve omuzlarındaki kırmızımtırak döküntüleri görüp korkan kadın doktor çağırdı, o sırada kendisinin de başı döndü, ateşi çıktı, doktor da tifüs tanısı koyup ikisini de hastaneye gönderdi. Kızla kısaca vedalaştılar.

Kız, annesiyle babasını bir daha görmedi. Hastalığın ona

bulaşmaması gerekiyordu, hastanede onları ziyaret edemedi. Kendisini yanına alan komşu kadından annesiyle babasının geri geleceğini öğrendi, ancak bir hafta sonra babası, on gün sonra da annesi öldü. Kız, komşunun evinde seve seve kalırdı, komşu kadın da onun kalmasından memnun olurdu. Ancak annesinin babası kızı yanına, Pomeranya'ya almaya karar verdi.

Büyükannesinin cenazelerle ilgilendiği, evi boşalttığı ve kızın kaydını okuldan aldığı günlerde bile ikisinin arası hiç iyi değildi. Büyükannesi oğlunun evliliğini onaylamamıştı. Kendisinin Alman kanından olduğunu ileri sürüp Olga Nowak'ın, su gibi Almanca konuşsa da, oğluyla evlenmesini istememişti. Ayrıca annesiyle babasının kızı annesinin adını vermelerini de onaylamamıştı. Kızı koruması altına alınca Slav adı yerine bir Alman adı verecekti ona.

Ancak Olga adından vazgeçmedi. Büyükannesi Slav adının zararlarını ve Alman adının yararlarını açıklamaya çalışınca Olga boş gözlerle baktı ona. Büyükannesi Edeltraud'den Hildegard'a kadar kendi beğendiği Alman adlarını önerince bunlardan birini seçmeye yanaşmadı. Büyükannesi artık yeter deyip adının Olga'ya çok benzeyen Helga olacağını söyleyince Olga kollarını göğsünde kavuşturdu, hiç konuşmadı ve Helga diye çağrılınca da yanıt vermedi. Breslau'dan Pomeranya'ya kadar olan tren yolculuğunda ve oraya vardık-tan sonraki birkaç gün boyunca bu hep böyle sürdü. Sonra büyükannesi pes etti. Ancak o günden sonra Olga onun gözünde inatçı, terbiyesiz, nankör bir kız olarak kaldı.

Her şey yabancıydı Olga'ya: Büyük şehirden sonra o köy ve geniş araziler, birçok sınıfı olan kız okulundan sonra kızlı erkekli tek bir sınıf, cıvıl cıvıl Silezyalılarından sonra sakin Pomeranyalılar, o cana yakın komşu kadından sonra asık suratlı büyükanne, okuma özgürlüğünden sonra tarlada ve bahçede çalışma. Yoksul çocukların küçük yaştan baş-

layarak yaptıkları gibi Olga da boyun eğdi. Ancak o öbür çocuklardan daha fazla şey istiyordu, daha çok öğrenmek, daha çok bilmek, daha çok yapabilmek. Büyükannesinin evinde kitap da yoktu piyano da, öğretmeni ona kendi kitaplığından kitap verene kadar Olga adama huzur vermedi, org çalmayı öğretip çalmasına izin verene kadar orgcunun peşini de bırakmadı. Protestan din eğitimi dersinde, papaz David Friedrich Strauss'un *İsa'nın Hayatı* kitabına dair aşağılayıcı sözler söyleyince ısrar edip o kitabı ondan ödünç aldı.

Olga yalnızdı. Şehirde olduğu kadar oyun oynamıyordu çocuklar köyde, çalışmak zorundaydılar. Oynadıklarında da şehirdeki kadar şiddet oluyordu, Olga ise bunlarla baş etmeyi beceriyordu. Ama buraya ait değildi o. Kendisi gibi buraya ait olmayan başkalarını özlüyordu. Sonunda birini buldu. O da farklıydı. En başından beri.

3

Daha ayaklarının üzerinde durur durmaz koşmak istemişti o. Adım adım ilerlemeyi yeterince hızlı bulmadığından, daha bir ayağını yere basmadan öbürünü kaldırıyor, ama yere düşüyordu. Ayağa kalkıyor, bir adım atıyordu, bir adım daha, yine çok yavaş yürüdüğünü düşünüyor, bir ayağını yere koymadan yine ötekini kaldırıyor ve yine düşüyordu. Kalkmak, düşmek, kalkmak – bıkmadan usanmadan devam ediyordu. Yürümek değil, koşmak istiyor bu, diye düşünüyordu onu izleyen annesi ve başını iki yana sallıyordu.

Ayağının birini yere koymadan ötekinin yerden kalkması gerektiğini öğrendiğinde bile yürümek istemedi. Küçük, seri adımlarla tıpış tıpış yürüdü, annesiyle babası ona, o sıralarda moda olan tasmayı takıp ucundaki kayışı tutarak gezdirdiklerinde küçük oğlanın minik bir tay gibi ağır ağır

koşması onları eğlendiriyordu. Aynı zamanda biraz mahcup da oluyorlardı, çünkü tasma takılmış öbür çocuklar daha güzel yürüyorlardı.

Üç yaşına gelince koşmaya başladı. İki tane tavan arası olan üç katlı geniş evin koridorlarında koşuyordu, merdivenlerden inip çıkıyor, birbirine geçişli odalara dalıyor, terastan geçip parka, kırlara ve ormana gidiyordu. Okula başladığında oraya da koşarak gitti. Yataktan kalkmakta geciktiği ve ya dışlerini fırçalarken tembellik ettiği ya da başka bir nedenle geç kaldığı için değil. Yürümektense koşmayı seviyordu da ondan.

İlk başlarda öbür çocuklar da onunla birlikte koşular. Oğlanın babası köyün en zenginiydi, çiftliğinde pek çok ailenin geçimini sağlıyor, kavgalarda arabuluculuk yapıyor, kiliselerle ve okulla ilgileniyor, doğru kişilerin seçilmesini sağlıyordu. Bütün bunlar öbür çocukların onun oğluna hayran olmalarına, onu örnek almalarına yol açıyordu, ta ki öğretmenin o çocuğa gösterdiği saygı ve çocuğun tavrındaki, konuşmasındaki ve giyimindeki farklılıklar yüzünden ötekiler ondan soğuyana kadar. Eğer çocuk onların lideri olmayı kabul etseydi öbür çocuklar seve seve onun maiyeti olurlardı. Ancak çocuk böyle bir şeyle hiç ilgilenmiyordu, kibirden değil, dikkafalıktan. Öbür çocuklar kendi oyunlarını oynasınlardı, o kendininkini oynayacaktı. Onlara ihtiyacı yoktu. Hatta koşarken bile ihtiyacı yoktu.

Yedi yaşına geldiğinde annesiyle babası ona bir köpek hediye etti. İngiltere hayranı olduklarından ve İmparator Friedrich'in dul eşi Viktoria'ya saygı duyduklarından bir Border Collie seçtiler; İngiliz çoban köpeği, bu köpek çocuk koşarken eşlik edecek ve onu koruyacaktı. Bunu yaptı da, hep önden koşuyor, sık sık arkasına bakıyor ve çocuğun nereye gitmek istediğini hemen seziyordu.

Kır yollarında ve tarlaların sınırlarında, ormanın içindeki

yollarda ve ağaçsız alanlarda, sık sık da ormanın ya da kırların bir yanından öbür yanına koşuyorlardı. Çocuk kırları ve ormanın içindeki ağaçsız alanları seviyordu, ama buğdaylar boy verdiğinde başakların arasında koşuyor, çıplak kollarında ve bacaklarında onların dokunuşunu hissetmek istiyordu; çalılar her yerini tırmalasin, batsın, sonra tam içlerinde sıkışıp kalacakken kurtulup çıkabilsin diye onların içlerine daldıyordu. Kunduzlar bir set yaparak dereyi tıkayıp küçük bir gölet oluşturduklarında çocuk o su birikintisinin içinde koştu. Hiçbir şey durduramamalıydı onu, hiçbir şey.

Trenin istasyona ne zaman gireceğini, ne zaman çıkacağını biliyordu; istasyona koşuyor, trenle birlikte, onun yanında o da koşmaya başlıyor, son vagonun gerisinde kalana kadar peşini bırakmıyordu. Yaşı büyüdükçe trenin yanında koştuğu süre de uzadı. Ancak onun için önemli olan bu değildi. Tren onu alıyor, kalbin daha hızlı çarpamayacağı, solukların daha hızlı olamayacağı noktaya götürüyordu. O noktaya kendisi de tek başına ulaşabilirdi ama trenin onu götürmesini daha güzel buluyordu.

Kesik kesik soluduğunu duyuyor, kalbinin atışlarının hızlandığını hissediyordu. Ayaklarının yere, tempolu, sağlam, uçarcasına vuruşlarını duyuyordu, ayağını yere basar basmaz kaldırmaya başlıyor, kaldırıncaya ayağı havada süzülüyordu. Bazen uçtuğunu hissediyordu.

4

Annesiyle babası ona Herbert adını vermişlerdi, çünkü babası bedeniyle ve ruhuyla tam bir askerdi, Gravelotte'deki savaştan sonra Demirhaç nişanını almıştı ve oğlunun bir Herbert, ışık saçan bir savaşçı olmasını istiyordu, oğluna adının anlamını açıkladı, Herbert de adıyla gurur duydu.

Bazen hayal kuruyorum; senin Nordaustlandet'te kalmadığını, yazın gemiyle nerelerden geçebileceğini araştırmak için kayaklarla ve kızakla Kuzeydoğu Geçidi'nden geçtiğini düşünüyorum. Sibirya'nın kuzeyine kadar gitmeyi başardın, orada kışın ve ilkbaharda yerli halk seni evine aldı, yazın Moskova üzerinden Berlin'e gitmek isteyince Rus görevlilerle ilk karşılaştığında savaş çıktığını öğrendin ve tutuklanmadan önce hemen kaçıp savaş da barış da umurlarında olmayan yerlilerin arasına döndün. Şimdi oradasın ve bana yazamıyorsun. Ama hayattasın ve savaş biter bitmez bana koşacaksın.

Alman yazar Bernhard Schlink bu kitapla en etkileyici edebi kahramanlar listesine bir yenisini ekliyor: Olga'yı. Yetim bir çocuk olarak büyüyen Olga öğrenme merakıyla başarılı bir öğretmen olur. Büyük bir aşkla sevdiği Herbert'le birlikte bir yaşam hayali kurarken Herbert uzakların, boşluğun, ıssız coğrafyaların çağrısına kapılarak Kuzey Kutbu keşfine katılır. Bu karar Olga'yı büyük bir yalnızlığa mahkûm ederken onu kimseyle paylaşamayacağı bir sırrın da bekçisi yapacaktır. Aşka, savaşın yıkımına, sömürgeciliğin vahşetine dair yazılmış en etkileyici romanlardan olmaya aday bir kitap *Olga*.

tevsii edilen
satis fiyatı

₺ 44

Seri No: 449/9

ISBN 978-625-8036-76-3

9 786258 036763

Doğan
Kitap